

HISTÒRIA DE CATALUNYA

Tema XI: Catalunya, racó oblidat de la monarquia Hispànica.

Dijous, 16 de desembre de 2010

Amb l'arribada de Carles com a hereu de Ferran, sota la seva corona s'agrupen Castella i Aragó. Cada regne però, per separat, només el rei els hi era comú. A diferència d'altres territoris, Carles no tingué gaires dificultats a l'inici del regnat, com si els tingué a Castella amb els Comuners, a València, Mallorca i Aragó amb les Germanies. El caire cosmopolita dels catalans i també l'atenció que Carles dispensà als afers mediterranis on tingué cura de nomenar comandaments catalans i també el prestigi que li donava el fet de ser l'emperador d'alemanya, successor de Carlemany. Havia també una certa prosperitat i feina a les drassanes i feia freqüents estades al Principat. Una frase que afalagà força dit per Carles, fou: "*M'estimo més ésser comte de Barcelona que emperador de romans*". Concedí nombroses llicències a catalans per anar a Amèrica, com l'expedició al riu de la Plata (1526) amb Sebastià Cabot i Miquel Rifós de dirigents. El 1535 arribava a Barcelona una tramesa d'or i d'argent procedent del nou Món i s'encunyà moneda barcelonina.

A Barcelona estant, rebé la notícia de llur nomenament com a Emperador del Sacre imperi romanogermànic.

Ésser sobirà de territoris tan dispersos l'obligava a continus desplaçaments sigui a Itàlia o a Centre Europa, també les campanyes al Magreb. Massa feina i problemes, amb l'aparició de la Reforma protestant i la Contrareforma catòlica, l'enemistat de França i l'amenaça turca, com també les revoltes castellanques, valencianes, aragoneses i mallorquines.

Celebrà Corts a Barcelona. L'acompanyava Adrià d'Utrech, bisbe de Tortosa i futur papa Adrià VI i marxà tot seguit cap Aquisgrà per coronar-se emperador. Mentre, esclataven les revoltes de les Germanies a València i Mallorca on el poble menut i una part de la baixa noblesa es revoltava contra els funcionaris reals i la noblesa terratinent. Paral·lelament, a Castella es revoltaven les ciutats amb el nom de Comunitats en desacord amb la política real, el nomenament de funcionaris estrangers i la sortida de l'or americà pel pagament de l'elecció imperial. L'aliança entre l'aristocràcia latifundista i la reialesa permeté superar la situació a Castella (1521) i a continuació les armes del rei s'adreçaren cap a València on sufocaren a sang i foc la revolta el 1522 i a Mallorca el 1523. Carles organitzà el Consell de Regència a l'imperi on reforçà el poder imperial i a Brussel·les deixà al seu germà Ferran com a llur representant, tornant als estats peninsulars on romangué fins el 1529. Cal remarcar que fins a Joan Carles I, fou el darrer rei en adreçar-se en català als seus súbdits.

La rivalitat dinàstica entre Carles i Francesc I de França trencà l'antiga aliança de Castella amb França i heretà bel·ligerància de Catalunya vers França. La guerra esclatà amb l'invasió del Rosselló i Navarra i l'ofensiva sobre Milà i finí amb la derrota francesa a Pavia en el darrer territori on la participació catalana fou decisiva: el capità Joan Aldana, de Tortosa, feu presoner a Francesc I, que fou portat a Barcelona. Un cop lliure, sense complir llur paraula, tornà a les hostilitats aliat amb l'imperi turc i aprofitant el conflicte general a l'imperi amb la Reforma protestant. Les paus de Barcelona (1529) i de Cambrai (1530) posaren fi als conflictes amb la santa Seu i França, encara que en el darrer cas, seria de curta durada. Això permeté a Carles rebutjar als turcs, que havien assolit les portes de Viena.

Aquesta aliança franco - turca posava en perill les costes peninsulars i les drassanes catalanes tornaven a una activitat frenètica per combatre les incursions i bastir les expedicions cap les bases de l'Àfrica del nord.

El 1545 nasqué un fill natural de llur relació amb una jove alemanya, Bàrbara Blomberg, Joan d'Austria. Malgrat els seus èxits, no pogué abatre el poder turc ni frenar l'hostilitat francesa i encara que s'esforçà en conciliar catòlics i protestants, la situació s'enverinà cada cop més per l'intransigència de tots plegats, això propicià la divisió dels països germànics que esclataria amb violència en un dels conflictes més sagnants, un segle més tard: la guerra dels Trenta Anys, inicialment un conflicte religiós que acabaria essent polític.

Tot el seu regnat, malgrat ser Toledo llur residència habitual, fou un monarca itinerant, pels seus dominis dispersos per la geografia europea. Val a dir que fou un home religiós tolerant però, conciliador, admirador del seu avi, Ferran II, del que digué a les Corts de Montsó: *“A ell li dec tot el que sóc i tinc.”*

Esgotat, renuncià als seus dominis. Al seu germà Ferran, l'imperi i en el seu fill Felip, la resta: els regnes peninsulars, italians, els Països Baixos i Borgonya, a més dels territoris americans. El 1558 es retirà al monestir de Yuste, a Extremadura, on es preparà per a ben morir aquell mateix any.

Referent a Catalunya, es temia la desproporció de mitjans i es rebutjava l'idea imperial de la possessió de tants territoris escampats per tota la geografia europea, separats els uns dels altres. Tot predisposava a continúes guerres i s'agreujava per la crisi religiosa que generà guerres durant un segle llarg.

A tot això, cal afegir l'inici d'un canvi climàtic que es farà palès el segle següent, l'anomenada “petita era glacial”, que comportà males collites, Altrament, la tala massiva de boscos per a la construcció naval -cal recordar que les drassanes treballaven nit i dia- i la crema dels boscos llandars amb els camins per evitar les sorpreses dels bandolers, que ja durant aquest regnat començaren a ser un mal endèmic.

Havia augmentat la població i això implicava més boques per nodrir. Altrament, les institucions catalanes, d'acord amb les Constitucions, no eren partidàries de participar en guerres ofensives de caire dinàstic, que no aportaven cap benefici al país. Mentre als països castellans la població s'estancava o disminuïa a causa de les llesves i per l'emigració cap Amèrica, al Principat i malgrat les periòdiques epidèmies de pesta, augmentava. Encara així, la desproporció demogràfica era palesa: el fogatge de 1535 assenyala pel conjunt del Principat, incloent el Rosselló i la Cerdanya, una població de 361.700 habitants, mentre a l'Aragó era de 378.710, València 486.860. En total, uns 1,2 milions de pobladors, mentre que els països castellans superaven els 7,6 milions. (Navarra, apart, comptava amb 155.000 pobladors). Així i tot, l'aportació econòmica de les Corts catalanes fou molt superior a la de la resta dels territoris: un total de 1.680.000 lliures sortiren del Principat a benefici de Carles.

Malgrat l'esforç, s'inicià a la Cort una rancúnia per part d'alguns personatges contra les Constitucions catalanes que impedièn als ministres obtenir el que volien en homes i en diners per unes empreses i conflictes que res aportaven al país i que es podien qualificar de folles. Això és el que succeí als països castellans, arruïnats malgrat les riqueses americanes que queien en un forat sense fons que nodria l'incipient capitalisme europeu. És paradoxals que els monarques, lluitant militarment contra els Protestants, alimentaven a l'industria i el comerç en mans dels Reformats, mentre l'industria i el comerç castellans s'enfonsava per manca de braços i d'estímuls financers.

Altrament, el conflicte de les Germanies fou el principi de la fi de la prosperitat del País Valencià i el cop de gràcia seria l'expulsió dels moriscs, decretada el 1609. Aquestes revoltes demostraren que havia hagut un canvi d'aliances: del suport que la reialesa havia cercat en el poble menut, els remences i els menestrals per combatre els privilegis nobiliaris que amenaçava la incipient tendència dels sobirans al poder absolut, ara que ja s'havia afermat i convertit els nobles en cortesans, s'aliava amb aquesta per combatre els antics aliats i en bona part, donava suport als privilegis i abusos que s'havien suprimit a la sentència de Guadalupe. També la vida a la Cort obligava a dispendis important i aquesta noblesa, bàsicament terratinent, obligava amb impostos i glabel·les a la pagesia, condemnant a la misèria a una bona part de la població, de la que un 80 per cent vivia en el camp.

Ja des de l'arribada del primer Trastàmara, el 1412, s'havia impulsat la política dels matrimonis mixtos entre la noblesa castellana i la catalana, especialment en el cas de les pubilles que aportaven la seva dot al casal castellà. Aviat desaparegueren els gran casals dels Montcada, Cardona, Cabrera, Rocabertí, Requesens i d'altres. Gran territoris i feus catalans passaren al poder dels casals dels Medina Sidonia, Alba, Medinaceli i Feria. Només les terres depenents de l'església, especialment bisbats de Lleida, Urgell, Barcelona, Tortosa i Girona, es conservaren com a propietat catalana.

En l'aspecte cultural, després d'una època d'or de la literatura catalana, especialment al País Valencià, el català literari s'enconguí davant l'empenta del castellà. Escriptors com Joan Boscà o Joan

de Timoneda passaren a escriure en castellà, encara que a nivell popular el català continuava sent emprat, començava a empobrir-se amb nombrosos castellanismes, especialment a les ciutats. El català es refugià especialment en la prèdica. Els clergues, esperonats pels bisbes d'origen català continuaven predicant en la llengua nadiua i quan el Concili de Trento imposà el catecisme, aquest s'ensenyà en català. Feia un segle, s'havia intentat sostreure dels principals monestirs, Montserrat, Poblet, els monjos autòctons i substituïts per monjos castellans procedents de Valladolid. No mancaren els conflictes. A Montserrat, els monjos castellans exasperaven als nadius quan al confessor els rebien amb el *¡Hablad en cristiano!* I fins i tot l'espòli: 85.000 ducats foren expedits des de Montserrat fins a Valladolid. L'animadversió de la població dels voltants fou palesa durant molt de temps.

A la mort de Carles, heretà el seu fill primogènit Felip I a Catalunya i Aragó i II a Castella. Carles havia estat un home religiós, catòlic però no fanàtic, inclús amic dels Erasmistes com el mateix Erasmus i Joan Lluís Vives, nascut a València, savi i professor a diverses universitats europees. L'erasmisme era molt crític amb la relaxació de l'església i del seu materialisme sense qüestionar l'ortodòxia. Era una postura moderada que hagués pogut ser un pont de diàleg, succeí el que és habitual: els erasmistes foren combatuts i odiats per igual entre els catòlics i els reformats, especialment per la branca calvinista. Com a prova d'aquesta intransigència comuna el tenim que mentre l'Inquisició condemnava i cremava als que se'n allunyaven del catolicisme, a Ginebra, on Joan Calvino exercia un veritable pontificat, condemnava a la foguera a l'aragonès Miquel Servet, metge i teòleg, descobridor de la circulació menor de la sang i perseguit per l'Inquisició. Fugint d'aquest foc, caigué a les brases quan, confiant en la llibertat d'expressió pregonat per Calvino, s'atreví a discrepar d'alguns dels seus postulats.

L'activitat cultural barcelonina continua si be ja amb una palesa influència del castellà. Barcelona es confirma com un centre de difusió cultural, la indústria gràfica emprà un nombre important d'operaris, traductors i intel·lectuals i el 1533 i 1572 es creen a Barcelona i Tarragona noves universitats que completen la de Lleida.

En l'aspecte religiós, cal nomenar a dos figures cabdals de l'època: Sant Ignasi de Loiola on, a Montserrat el 1522, renuncia al món i en la cova de Manresa escriu els *Exercicis espirituals*". L'altre, Sant Josep de Calasanç, format a la universitat de Lleida i visitador del bisbat d'Urgell fundà a Roma, l'orde de les Escoles Pies per la formació de l'infància desvalguda. Altre sant, Francesc de Borja, duc de Gandía i virrei de Catalunya des de 1539 fins 1543 on aprofundí llur vocació mística i ascètica.

La Reforma protestant també tingué ecos al Principat, malgrat les mesures preses per la Corona i l'Inquisició segellant les fronteres. Això motivà la creació del bisbat de Solsona per vigilar uns territoris que tres segles abans havien estat refugi dels càtars.

Felip II. Lepant. Incorporació de Portugal. Pirates i corsaris.

Felip II nasqué a Valladolid el 1527 i rei de Castella i d'Aragó (Felip I), des de 1556, és en molts aspectes, l'antítesi del seu pare. Tenia un caràcter retret i reservat i encara que com a príncep viatjà per la major part dels dominis, llur educació encara que acurada, estava centrada en el món castellà. A banda del llatí, només es relacionava en castellà i en matèria religiosa, com a fanàtic catòlic, bé podríem afirmar que "era més papista que el Papa". Aficionat als "Autos de Fe", presidí en ocasions la crema d'heretges.

Respecte a Catalunya, continuà les hostilitats amb França que, aliada amb els soldans turcs, posava en perill les costes mediterrànies com ocorregué amb la presa i saqueig de Ciutadella de Menorca el 1558, on se'n portaren unes 6.000 persones. Temps hagué que la Corona considerà l'evacuació de les illes Balears a la que s'oposaren enèrgicament els prohoms barcelonins. La flota turca, amb la base a Niça, proporcionada per França, era una amenaça permanent. Joan de Cardona, virrei de Sicília, defensava tenaçment les posicions a la mediterrània central i es feia palès que només una acció naval enèrgica podia posar fi a l'amenaça turca.

Catalunya es lliurà amb totes les seves forces i de les drassanes, especialment les barcelonines, sortiren el major nombre de galeres i embarcacions. La coalició entre el Papa, la corona i Venècia aconseguí batre la principal flota turca a Lepant, al golf de Corint, a Grècia, el 7 d'octubre de 1571. Joan d'Àustria, encara molt jove, seguia els consells del seu lloctinent, Lluís de Requesens, secundat per Joan de Cardona. Quasi tots els quadres militars i navals eren bastits de catalans, com el de Miquel de Montcada, es cap de un tal Cervantes.

De a prop nostre, a Calella, els Roger participaren en la batalla amb dos galeres i es cobriren de glòria. Al retorn, oferiren uns exvots a la Mare de Déu del Roser, llur invocació.

No s'aprofità la victòria per assegurar un domini perdurable a la mediterrània i l'obsessió malaltissa del sobirà d'abatre el protestantisme, reduir a l'obediència als Països Baixos, abaltir a França i revenjar la mort de Maria Estuart amb l'invasió d'Anglaterra, era massa i aviat les finances reials restaren en bancarrota malgrat les remeses americanes. Aquesta dispersió propicià la recuperació de les activitats corsàries o piràtiques dels berbers emparats per l'imperi turc. Calgué abandonar les costes, traslladar els pobles cap a l'interior i bastir una xarxa de torres de defensa i de guaita. Fins ben entrat el segle XVIII, només poblacions emmurallades i amb guarnició permanent pogueren romandre a tocar la mar. Pineda, per exemple, fou assaltada el 1578 per corsaris turcs on feren captius 90 pobladors, segons la placa commemorativa de l'església de Santa Maria.

Altres conflictes permanents fou la presència dels moriscos, molt nombrosos a l'Aragó (70.545), a València (170.000) i a les terres del Segrià i de l'Ebre (uns 8.000). Eren pagesos, vivien al camp com a vassalls de nobles territorials que maldaven per conservar-los, car els assegurava la renda de les propietats. El 1521 Carles ja s'havia proposat l'expulsió però els grans senyors pressionaren per conservar-los. No podien emigrar, si però conservar llurs usos i religió. El poble menut alliçonat pel clergat, els hi era francament hostil i el 1524 el Papa, Climent VII es dirigí a Carles exhortant-lo a convertir-los a la força. La conversió forçada feta pels Agermanats es declarà vàlida i l'Inquisició inicià una política de persecució i de terror que, com a conseqüència, molts es refugiaren a la serra d'Espadan el 1526, on foren abatuts. Això propicià contactes entre els moriscos i els corsaris del nord d'Àfrica. El 1582 tornà a debatre's sobre l'expulsió que tindria lloc el 1609.

La rebel·lió morisca a Granada, el 1568, fou en gran part sufocada per tropes catalanes. Joan d'Àustria, comandant suprem, Lluís de Requesens i el virrei de Catalunya, Diego Hurtado de Mendoza, reclutaren un gran estol de voluntaris, molts d'ells bandolers o delinqüents que obtenien el perdó reial. En les contínues conteses amb França, per l'intervenció en les lluites de religió, suportà Catalunya els atacs al Rosselló i la Cerdanya que foren rebutjats. Una guerrilla crònica neguitejava al país: bandes d'hugonots del migdia francès feien incursions pel nord del Principat i cap el 1560 pressionaren fins esdevenir un exèrcit que el 1570 posaren setge a Perpinyà, ço que provocà la mobilització general i en molt poc temps, un exèrcit de 20.000 catalans esclafaren els contingents hugonots. Malgrat tot, aquests fets comportaren un augment cabdal del bandolerisme.

Es repetí l'escomesa el 1597, aquest cop per tropes regulars franceses i de nou, el Principat, sense ajuda de ningú, es mobilitzà i feu retrocedir a l'enemic.

Incorporació de Portugal

A la mort del rei enric el 1579, Felip, com a fill d'una infanta portuguesa imposà llur candidatura per la força de les armes. S'unien els dos imperis més grans que han existit. Aquesta unió estava llastrada, de la mateixa manera que passava a la resta dels territoris perifèrics com Catalunya, funcionaris castellans ferien els sentiments i els drets dels no castellans provocant a la llarga, la desafecció primer i la lluita per restablir les llibertats nacionals. Durant els 60 anys que durà l'annexió, Portugal, com enemics dels Països Baixos alliberats del domini espanyol, perdrà una gran part dels dominis: les illes de les espècies (Indonèsia) i gran part del Brasil, que després de llur alliberament del poder espanyol, recuperarà.

Felip es mostrà fins i tot respectuós amb les Constitucions catalanes, potser pensant de no provocar una rebel·lió que podria obrir a França les portes de la península. En d'altres territoris es

mostrà inflexible i sanguinari. A Flandes, en compta d'escoltar i negociar les queixes de la població, envià els terços amb el duc d'Alba, amb plens poders, instituí el "Tribunal de la sang" i l'Inquisició i cometé tota mena d'abusos, executà des de nobles (comtes d'Egmont i Horn) fins als menestrals sospitosos de ser reformatos o rebels. L'ur política provocà una insurrecció general que inicià el llar conflicte d'una durada de prop d'un segle, que portarà a l'independència d'Holanda.

Sagnant fou també el conflicte amb Aragó: llur secretari, Antonio López, instigador de l'assassinat d'Escobedo, secretari de Joan d'Austria en un confús episodi on es barregen rancúnies personals i interessos polítics, es refugià a Aragó, de on era nadiu i es posà sota la protecció del Justícia, Juan de Lanuza que es negà a extraditar-lo. Felip, enutjat, envaeix el regne i fa ajusticiar a Juan de Lanuza i d'altres prohoms (1590). Convocà Corts a Tاراçona i retalla els Furs fins deixar-los en la impotència.

Altre motiu que provocarà l'endarreriment del país respecte a Europa, fou la prohibició feta el 1559, de la sortida d'estudiants peninsulars a universitats estrangeres i el 1568 s'establí la censura de llibres. També aquest any es prohibí la docència a tot estranger, de qualsevol condició, que incloïa fins als clergues.

El bandolerisme endèmic a Catalunya. Nyerros i Cadells.

Des de el segle XIII, existien dos bandositats que s'estengueren amb els anys per tot el Principat. Eren els Cadell, senyors d'Arsèguel, a l'alt Urgell, enfrontats amb els senyors de Nyert i de Banyuls, a la Cerdanya. Amb el temps, i encara que amb moltes excepcions, els Cadells representaven els drets dels ciutadans urbans i els Nyerros els privilegis nobiliaris i feudals. No cal estranyar-se que els bandolers nyerros com Perot Roca Guinarda i Joan Sala, Serrallonga, gaudessin de la protecció dels senyors nyerros.

Havia també connexió entre elements hugonots infiltrats al Principat on llur activitat era palesa especialment al nord i al bisbat d'Urgell, un dels més rics i això atreïa per igual als hugonots, als bandolers i als terratinents, fins i tot als mateixos clergues, com un dels més actius que operava al Bergadà, el prevere Galceran Vilaforniu.

La ruta de la plata i de l'or transcorria des de Madrid, on es lliurava els diners per pagar les tropes d'Itàlia i de Flandes, passant per Saragossa, Lleida i Cervera fins a Barcelona on s'embarcava cap a Gènova. En diverses ocasions, els bandolers assaltaren els carros del tresor. Alguns dels més significatius com Montserrat Poch, En Rabassa i el conegut com "Minyó de Montellà", aconseguiren centenars de milers de ducats, malgrat les escoltes i escamots que acompanyaven cada expedició. El 1598 Felip moria a l'Escorial.

Decadència de la monarquia hispànica

La dispersió d'esforços, l'excés de despeses, la defensa a ultrança d'un catolicisme extrem, havia provocat la fallida repetida de l'hisenda reial. Com que la noblesa dels grans terratinents i el clergat estaven exempts de tributs, la càrrega impositiva anava a raure al poble menut i amb l'expulsió dels jueus i moriscos, els elements més productius, s'accentuà aquesta crisi just quan pirates i corsaris causaven la pèrdua constant de remeses de metalls preciosos procedents d'Amèrica.

L'exempció d'impostos de què gaudia la noblesa, provocà l'aspiració dels burgesos enriquits per assolir l'estatus de nobles per mitjà del matrimoni amb nobles arruïnats o be amb la compra de títols al monarca a canvi de importants donatius destinats al tresor reial.

El desastre de l'anomenada "*Armada Invencible*" el juliol de 1588 tramesa per envair Anglaterra accelerà la decadència al perdre el domini marítim. Aquest desastre, motivat per la superioritat de maniobra i d'artilleria dels anglesos i, molt especialment, per el deficient comandament i la manca de motivació de les tripulacions hispanes, a excepció del petit estol català manat per Hug de Montcada que, segons cròniques angleses de l'època, es bateren amb coratge i envoltant les costes d'Escòcia i Irlanda, retornaren tripulacions i embarcacions.

Felip III (II de Catalunya - Aragó), nasqué a Madrid el 1578, fill de Felip i d'Anna d'Austria, era un home pietós i abúlic que descuidà en les mans dels vàlids els afers d'estat. Ja el seu pare havia manifestat llur desconfiança: *“Dios que tantos reinos me ha otorgado, temo que no me haya dado un heredero capaz para gobernarlos”*. I així fou. Un cop rei, anà a València on jurà els furs i l'abril de 1599 casà amb Margarida d'Austria. Continuava l'endogàmia entre els Habsburgs que afectaria al darrer, peninsular, Carles II.

El 22 de maig de 1599 jurava les Constitucions catalanes i aconseguia un donatiu quantiós: Un milió cent mil lliures i a més amb els serveis de galeres superava els tres milions. Concedí títols i privilegis que aprovaren les Corts i el rei es mostrà afable i afectuós, un cop retornat a Madrid, foren molt retallats.

El 1609 el rei signà el decret d'expulsió dels moriscos, el que fou el cop mortal per la decadència del País Valencià i l'Aragó. Al Principat, tingué importància a les comarques de l'Ebre i del Segre, encara que pel creixement demogràfic autòcton, l'immigració dels llenguadocians que arribà a representar entre un 10 i un 15 per cent de la població total i la complicitat dels veguers, es pogué reconduir la situació.

Malgrat les mesures de repressió, el bandolerisme continuà i amb paraules del bisbe de Vic el 1615 diu que *“els bandolers són més senyors de la terra que no pas el Rei”*. Els pobles estaven desprotegits i si s'unia a una facció tenia el perill de ser atacat per l'altra. El 1611 es publicà un indult general al qual s'acollí en Perot Roca Guinarda i d'altres bandolers, amb la condició de sortir de Catalunya i servir als exèrcits d'Itàlia i Flandes. Amb la mort dels germans Tallaferro, d'en Trucafort, Rovireta, Palmerola i d'altres (1616), el bandolerisme s'anà apaivagant de mica en mica, encara que cap el 1618 hagué un rebrot amb el crit de ¡Visca la Terra!

En aquest any s'iniciava un greu conflicte polític-religiós europeu. L'anomenada “Guerra dels Trenta Anys”.

Imatges projectades:

11-00: Planisferi de l'any 1502.

11-01: Imperi de Carles I a Europa.

11-02: Carles I (V d'Alemanya).

11-03: Carles I passa revista a les tropes a Barcelona.

11-04: Retaule de Poblet fet per Damià Forment els anys 1527 a 1529.

11-05: Mapa de la Reforma protestant al segle XVI.

11-06: Gravat de Lluís Vives (1492-1540).

11-07: Martí Luther amb llur família.

11-08: Calendari mensual amb les tasques agrícoles corresponents.

11-09: Zones vitícoles importants a l'Europa del segle XVI.

11-10: Felip I (II de Castella).

11-11: Vaixell corsari turc

11-12: Mosaic on es reproduïx la batalla de Lepant.

11-13: Una impremta barcelonina del segle XVI.

11-14: Gravat de Miquel Servet.

11-15: Mapa de les guerres de religió a França (1562-1598).

11-16: Abast de la monarquia de Felip II a Europa.

11-17: Quadre de El Bosco, sobre accions dels bandolers de camins.

11-18: Gravat de Joan Sala (Serrallonga) i llur amant, Joana Massissa.

11-19: Mapa on s'assenyalen les zones recorregudes per Serrallonga.

11-20: Felip II (III de Castella).

11-21: Expulsió dels Moriscos, al port de Vinaròs. (1610).

11-22: Una imatge de les bruixes, feta el 1440.

11-23: Execució de fetillers a la vila de Viladrau (1618-1622).

11-24: Mapa de la ruta catalana de les bruixes.